

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи

 Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

«29» 08 2025 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни**

ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ У ФАРМАЦІЇ

Галузь знань – I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Спеціальність – I8 «Фармація»

Освітній ступінь – магістр

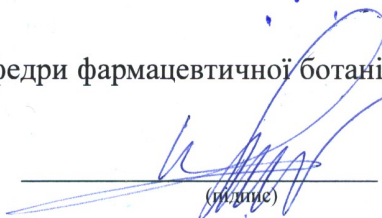
Курс навчання – I,2

Форма здобуття освіти – денна та заочна

Кафедра – фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії

Схвалено на засіданні кафедри фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії «21» серпня 2025 року (протокол №1).

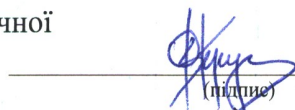
Завідувач кафедри

Олександр ЗАХАРЧУК

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін фармацевтичного профілю «27» серпня 2025 року (протокол №1).

Голова предметної методичної
комісії

Олег ГЕРУШ

Чернівці – 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Захарчук О.І. – завідувач кафедри, доктор мод. наук, професор, zakharchuk.oleksandr@bsmu.edu.ua Горошко Олександра – доцент закладу вищої освіти кафедри фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії, кандидат фармацевтичних наук, horoshko@bsmu.edu.ua .
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/farmatsevtichnoyi-botaniki-ta-farmakognoziyi/
Веб-сайт кафедри	fbf@bsmu.edu.ua
E-mail	fbf@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Федьковича, 15
Контактний телефон	+38 (03722) 3-30-21

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

	денна	заочна
Статус дисципліни	обов'язкова	
Кількість кредитів	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Лекції	10	4
Семинарських, практичних занять	30	4
Самостійна робота	50	80
Вид заключного контролю	залік	залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Навчальна дисципліна «Етика і деонтологія у фармації» має на меті виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, готовність допомогти людині, відповідальність за доручену справу тощо. Вона знайомить студентів з етичними, біоетичними та деонтологічними принципами і нормами, які сприяють належному виконанню професійних обов'язків впродовж практичної діяльності фахівців в галузі фармації.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу – <https://cutt.ly/ArUqCMFh>;
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу – <https://cutt.ly/yrUqVPvn>;
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять – <https://cutt.ly/jrUqBS36>;
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти – <https://cutt.ly/3rUqMAbV>;
- Кодекс академічної доброчесності – <https://cutt.ly/FrUq1ljK>;
- Положення про запобігання академічному плагіату – <https://cutt.ly/MrUq6QAf>;
- Положення про порядок та умови обрання здобувачами освіти вибіркового дисциплін – <https://cutt.ly/srUwo6Ci>;
- Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти – <https://cutt.ly/SrUwp1ie>;
- Правила поведінки здобувачів освіти – <https://cutt.ly/ErUq72rZ>;
- Правила внутрішнього трудового розпорядку – <https://cutt.ly/UrUwiACe>.

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету та правил поведінки здобувачів освіти, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та співробітниками кафедр, закладів охорони здоров'я тощо;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролю) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
вступ у фармацію	фармацевтичне законодавство
філософія	фармакологія
	менеджмент та маркетинг у фармації
	організація та економіка фармації
	фармакоекономіка

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Етика і деонтологія у фармації» є формування системи знань з моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології для подальшого належного виконання професійних обов'язків фахівцями фармації

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Етика і деонтологія у фармації» є : засвоєння сутності основних понять моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології, набуття вмінь з використання базових інструментів успішного спілкування та взаємодії, вирішення моральних та комунікативних проблем, пов'язаних з практичною діяльністю фармацевтичного працівника

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній та/або дослідницько-інноваційній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально- економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

7.2. Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 06. Здатність працювати в команді.

ЗК 07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК 10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

7.3. Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Навчальна дисципліна забезпечує формування таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН 02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН 03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН 05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН 06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати:

Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки

Знати методи реалізації знань у вирішенні практичних питань.

Знати методи оцінювання показників якості діяльності.

Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

вміти:

Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій;

Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.

Відстежувати та визначати зміни і доповнення у вітчизняному фармацевтичному законодавстві;

8.2. Демонструвати:

Вміти використовувати фахові знання для вирішення практичних ситуацій;

Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.

Відстежувати та визначати зміни і доповнення у вітчизняному фармацевтичному законодавстві;

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни (курс за вибором) структурована на 1 модуль, до складу якого входять 2 змістових модуля.

МОДУЛЬ

Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників

Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників

Мораль, її функції. Виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, відповідальність за доручену справу тощо.

Історичний шлях становлення етики, фармацевтичної етики. Деонтологія. Становлення фармацевтичної деонтології. Досвід минулого з медицини та фармації в підготовці фармацевтичних працівників. Клятва Гіппократа. Концепція Альберта Швейцера «благоговіння перед життям». Біоетика в фармації.

Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників

Випадки деетизації та дегуманізації в сучасній медицині та фармації. ВООЗ про підготовку та вимоги до сучасних провізорів (фармацевтів). Належна фармацевтична практика. Поняття про лікарський засіб (ЛЗ), оригінальний та генеричний ЛЗ.

Проблемні питання сьогодення у фармації: комерційний характер роботи аптечних закладів та їхня соціальна функція, надходження на фармацевтичний ринок неякісних та фальсифікованих лікарських засобів, участь бізнесменів у діяльності аптечних та фармацевтичних закладів тощо.

Тема 3. Основи професійних комунікацій

Вміння спілкуватися з людьми – шлях до успіху. Мовні та психологічні ключі визначення типу людини. Диференційований підхід до споживачів. Спілкування з конфліктною людиною.

Стандарти обслуговування (алгоритм спілкування провізорів/фармацевтів із покупцем в аптеці). Контроль якості обслуговування споживачів аптеки: внутрішні інспекції та метод MYSTERY SHOPPING (таємничий покупець).

Належна фармацевтична опіка. Протоколи провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів.

Союз або тріада: лікар – хворий – провізор/фармацевт. Взаємовідносини провізора/фармацевта та лікаря. Взаємовідносини провізорів у колективі.

Взаємовідносини провізорів/фармацевтів із медичними представниками.

Тема 4. Морально-психологічний клімат у колективі

Система цінностей, правила, психологічний клімат. Етичні кодекси.

Корпоративна культура аптечних\фармацевтичних закладів. Складові корпоративної культури.

Імідж аптечного закладу. Лояльність або залученість колективу. Види корпоративних культур. Моніторинг корпоративної культури.

Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку

Тема 5. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних / фармацевтичних організаціях

Управлінська етика: визначення, сутність. Основні ознаки колективу. Обмеження, які заважають роботі колективу.

Вимірювання ступеня зрілості колективу за В. Зигертом та Л. Ланг. Формування етичних норм і культури підприємництва в організаціях.

Етичні кодекси робітників і службовців. Етичні відносини в колективі.

Загальні принципи спілкування керівника із підлеглими. Етичні аспекти адаптації нових працівників та молодих фахівців.

Оцінка персоналу. Навчання персоналу.

Тема 6. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників

Життєві цінності та пріоритети фармацевтичних працівників. Ієрархія потреб провізора (фармацевта).

Роль мотивації в діяльності провізора (фармацевта). Форми стимулювання праці. Методи мотивації: економічний метод, нові завдання: «збагачення роботи», залучення до керівництва. Демотивуючі фактори, які заважають роботі аптек.

Стрес. Емоційна виснаженість. Причини незадоволеності від роботи та шляхи їх усунення.

Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок

Неетичні дії суб'єктів ринку. Критерії ВООЗ щодо просування ЛЗ на ринок. Мета критеріїв, сфера їх використання. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я.

Рекламування ЛЗ серед лікарів та населення. Робота медичних представників. Симпозіуми та наукові наради як спосіб просування ЛЗ.

Вимоги до інформації в інструкціях з медичного призначення ЛЗ. Упаковка та маркування.

Постмаркетингові дослідження.

Самостійне лікування безрецептурними ЛЗ.

Тема 8. Етика бізнесу у фармацевції

Соціальна відповідальність бізнесу: «за» і «проти». Труднощі та перспективи фармацевтичної індустрії.

Порушення принципів етики при просуванні ЛЗ на ринок.

Етика ділових відносин. Мовна та психологічна культура ділового спілкування. Невербальні засоби в діловій мовній практиці.

Особливості ведення бізнесу в інших країнах.

Тема 9. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармацевції

Історія становлення біоетики. Правила і принципи біоетики. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових ЛЗ. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових та генеричних ЛЗ. Роль Етичних комітетів. Концепція «3R» Расела та Берча.

Тема 10. Етичний кодекс фармацевтичного працівника. Права та відповідальність фармацевтичного працівника

Етичний кодекс фармацевтичних працівників України.

Права та обов'язки провізора (фармацевта). Соціальний захист фармацевтичного працівника. Належне виконання професійних обов'язків. Неналежне виконання професійних обов'язків.

Правопорушення і відповідальність. Види відповідальності: дисциплінарна, матеріальна, моральна, адміністративна та кримінальна.

Ятрогенні захворювання і помилки провізорів. Попередження помилок провізорів.

Основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти, спеціалістів та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

Історико правові аспекти корупції. Наслідки корупції та правові інструменти боротьби з нею. Нормативне регулювання антикорупційної діяльності в Україні Міжнародноправові стандарти протидії корупції. Сучасний вимір доброчесності Доброчесність та громадська участь в заходах щодо запобігання і протидії корупції

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(денної форми навчання)

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	Лек.	Прак.	Сем.	Інд.	С. р.
Модуль 1. Етика і деонтологія у фармацевції						
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників	8	1	–	2	–	5
Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників	10	1	–	4	–	5
Тема 3. Основи професійних комунікацій	13	2	–	6	–	5
Тема 4. Морально-психологічний клімат в колективі	7	-	–	2	–	5
Разом за змістовим модулем 1	38	4	–	14	–	20
Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку						
Тема 5. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	8	1	–	2	–	5
Тема 6. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	10	1	–	4	–	5

Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	8	1	–	2	–	5
Тема 8. Етика бізнесу у фармації	8	1	–	2	–	5
Тема 9. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	8	1	–	2	–	5
Тема 10. Етичний кодекс фармацевтичного працівника. Його права та відповідальність	10	1	–	4	–	5
Разом за змістовим модулем 2	52	6	–	16	–	30
Усього годин	90	10	–	30	–	50

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (заочної форми навчання)

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин					
	Заочна форма					
	Усього					
		Лек.	Прак.	Сем.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Етика і деонтологія у фармації						
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників	10	1	2	–	–	7
Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників	10	1	–	–	–	9
Тема 3. Основи професійних комунікацій	13	–	2	–	–	11
Тема 4. Морально-психологічний клімат у колективі	8	–	2	–	–	6
Тема 5. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	8	–	–	–	–	8
Тема 6. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	9	–	–	–	–	9
Разом за змістовим модулем 1	58	2	6	–	–	50
Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку						
Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	8	1	–	–	–	7
Тема 8. Етика бізнесу у фармації	8	1	–	–	–	7
Тема 9. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	8	–	–	–	–	8
Тема 10. Етичний кодекс фармацевтичного працівника. Його права та відповідальність	8	–	–	–	–	8
Разом за змістовим модулем 2	32	2	–	–	–	30
Усього годин	90	4	6	–	–	80

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ (денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Професійна етика та професійна моральність фармацевтичних працівників	2
2	Етика взаємовідносин суб'єктів фармації	2
3	Етика і взаємовідносини в аптечному колективі	2
4	Етика бізнесу у фармації	2
5	Основи біоетики. Етичний кодекс фармацевтичного працівника	2
	Усього годин	10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Етика в системі знань про мораль	2
2	Етична поведінка та професійна моральність фармацевтичних працівників	2
3	Роль моральних чинників у діяльності фармацевта	2
4	Основи професійних комунікацій	2
5	Етика взаємовідносин провізора та відвідувачів аптек	2
6	Етичні принципи взаємовідносин провізора та лікаря. Взаємостосунки між співробітниками аптеки та торговими медичними представниками	2
7	Морально-психологічний клімат у колективі	2
8	Взаємостосунки між співробітниками аптеки та торговими медичними представниками . Контроль засвоєння змістового модуля 1	2
9	Етичні аспекти керівництва аптечним колективом	2
10	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	2
11	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	2
12	Етика бізнесу у фармації	2
13	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	2
14	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	2
15	Етичні питання належної фармацевтичної практики. Контроль засвоєння змістового модуля 2	2
	Усього годин	30

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	5
2	Професійна моральність фармацевтичних працівників	5
3	Основи професійних комунікацій	5
4	Морально-психологічний клімат в колективі	5
5	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	5
6	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	5
7	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	5
8	Бізнес-етика у фармації	5
9	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	5
10	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	5
	Усього годин	50

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН (заочної форми навчання)

12 Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Професійна етика та професійна моральність фармацевтичних працівників	2
2	Етика бізнесу у фармації	2
	Усього годин	4

13. Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	2
2	Основи професійних комунікацій	2
3	Морально-психологічний клімат у колективі	2
	Усього годин	6

14 Тематичний план самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	Професійна етика фармацевтичних працівників	7
2	Професійна моральність фармацевтичних працівників	9
3	Основи професійних комунікацій	11
4	Морально-психологічний клімат в колективі	6
5	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	8
6	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	9
7	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	7
8	Бізнес-етика у фармації	7
9	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	8
10	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	8
	Усього годин	80

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

15. Передбачається виконання студентом індивідуальної самостійної роботи: 1) написання реферату; 2) захист індивідуальної роботи з мультимедійною презентацією; 3) підготовка курсової роботи.

15. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання тематичних тестів та клінічних ситуаційних задач. Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:

Догляд за хворим та лікувально-діагностичний процес.

Визначення та зміст деонтології.

Деонтологічна підготовка фармацевтів до виконання своїх обов'язків.

Деонтологічні вимоги до сучасної діагностики.

Етичні проблеми біомедицини.

Індивідуальна робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка виступів, презентацій, дискусій та обговорень на семінарських заняттях. Право людини на життя та смерть, проблема цінності людського життя.

16. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

16.1. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання поточної навчальної діяльності.

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах (латинська мова, медична фізика, неорганічна хімія, тощо), що проводиться методом

фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час занять написанням контрольних робіт.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля у формі заліку. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань).

16.2. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи.

Самостійна робота студента, яка передбачена темою заняття разом із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Заохочувальні (додаткові) бали: 1) написання і захист реферату; 2) заповнення «Робочого зошита з етики та деонтології у фармації» – до **20 балів** за кожний вид діяльності студента.

16.3. Умови допуску до складання підсумкового контролю.

До заліку допускаються студенти, які відвідали усі передбачені програмою аудиторні заняття

16.4. Форма, порядок, методика та критерії оцінювання під час проведення підсумкового контролю.

(денної форми навчання)

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність та під час проміжних контролів змістових модулів, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі ($13 \times 15 = 195$ балів) із врахуванням максимально можливого результату оцінювання виконання студентом індивідуальної роботи (**5 балів**) й становить $195 + 5 = 200$ балів.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність та під час проміжних контролів змістових модулів, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі ($8 \times 15 = 120$ балів) із врахуванням мінімально можливого результату оцінювання виконання студентом двох індивідуальних завдань (**1 бал**) й становить $120 + 1 = 121$ бал.

Номер модуля, кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість семінарських занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання 1				
			«5»	«4»	«3»	«2»					
			«5»	«4»	«3»	«2»					
Модуль 1 90 / 3	2	15	13	10	8	0	5	3	1	–	121

Оцінювання самостійної роботи студента. Самостійна робота студента, яка передбачена темою заняття разом із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання модуля та дисципліни. Оцінка за модуль та з дисципліни визначається як сума підсумкового балів за поточну навчальну діяльність та балів за виконання двох індивідуальних завдань і відображається за **200-бальною** шкалою.

Підсумкове оцінювання навчальної дисципліни проводиться у формі заліку за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою програмою з дисципліни; відвідав всі навчальні заняття – лекції та семінари, передбачені навчальним планом (при наявності пропущених або не зарахованих занять – своєчасно їх відпрацював); при вивченні навчальної дисципліни набрав загальну кількість балів не меншу, ніж **121**.

Студент отримує оцінку «не зараховано», якщо він має не відпрацьовані пропущені або не зараховані лекційні та/або семінарські заняття й набрав загальну кількість балів меншу, ніж **121**.

(заочної форми навчання)

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі із врахуванням максимально можливого результату оцінювання виконання студентом індивідуальних завдань (й становить $3 \cdot 60 + 20 = 200$ балів).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі із врахуванням мінімально можливого результату оцінювання виконання студентом індивідуальних завдань й становить $3 \cdot 40 + 10 = 130$ балів.

Номер модуля, кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання				
			«5»	«4»	«3»	«2»					
Модуль 1 90 / 3	2 (№№ 1-2)	3	60	50	40	0	20	15	10	–	130

Оцінювання самостійної роботи студента. Самостійна робота студента, яка передбачена темою заняття разом із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання модуля та дисципліни. Оцінка за модуль та з дисципліни визначається як сума підсумкового балів за поточну навчальну діяльність та балів за виконання двох індивідуальних завдань і відображається за **200-бальною** шкалою.

Підсумкове оцінювання навчальної дисципліни проводиться у формі заліку за двобальною шкалою: «зараховано» або «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою програмою з дисципліни; відвідав всі навчальні заняття – лекції та практичні заняття, передбачені навчальним планом (при наявності пропущених або не зарахованих занять – своєчасно їх відпрацював); при вивченні навчальної дисципліни набрав загальну кількість балів не меншу, ніж **130**.

Студент отримує оцінку «не зараховано», якщо він має не відпрацьовані пропущені або не зараховані лекційні та/або практичні заняття й набрав загальну кількість балів меншу, ніж **130**.

Оцінювання навчальної дисципліни за національною шкалою

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за двобальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«зараховано»
Від 150 до 179 балів	

Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«не зараховано»

Конвертація кількості балів в оцінки за шкалами ECTS та 4-ри бальною (традиційною)

Бали з дисциплін незалежно конвертуються як у чотирибальну шкалу, так і у шкалу ECTS. **Бали шкали ECTS у чотирибальну шкалу НЕ КОНВЕРТУЮТЬСЯ і навпаки.** Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму з дисципліни, конвертуються **кафедрою** у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями як нижченаведено у таблиці.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

17. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

17.1. Перелік теоретичних питань до підсумкового модульного контролю

- Поняття і сутність етики, деонтології і моралі
- Особливості та проблеми фармацевтичної деонтології
- Морально-правові аспекти фармацевтичної професії
- Етика взаємовідносин провізора і хворого
- Етичний зміст взаємовідносин провізора і лікаря
- Етика та професійні відносини в аптечних колективах
- Етичні аспекти взаємовідносин провізорів та медичних (торгових) представників
- В чому суть моралі та поняття моральної свідомості?
- Які основні концепції походження моралі?
- Які основні функції моралі?
- В чому суть історичного становлення етики?
- Як зростала роль етики та ролі в ХХ-ХХІ ст.?
- В чому суть поняття деонтології?
- Назвіть історичні аспекти фармацевтичної та медичної деонтології?
- Етика взаємовідношень: лікар-хворий-провізор?
- Наведіть приклад алгоритму спілкування провізорів з пацієнтами, Лікарями, колегами аптечного закладу?
- Схарактеризуйте психологічні типи пацієнтів?
- Які ви знаєте мовні та психологічні ключі доступу, що допомагають провізору визначити, з людиною якого типу він спілкується ?

18. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ БАЛІВ

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Основна (базова)

1. Захарчук О.І. Деонтологія в медицині: навчальний посібник. Видання друге, доповнене / О.І. Захарчук, М.І. Кривчанська. – Чернівці: Медуніверситет, 2019. – 242 с.
2. Степанчук В.В. Етика і деонтологія у фармації: Навчальний посібник / В.В. Степанчук, О.І. Захарчук, С.В. Юрнюк. – Чернівці: Медуніверситет, 2020. – 147 с.

3. Котвіцька А.А. Дослідження впровадження етичного кодексу фармацевтичних працівників України у практичну діяльність / А.А. Котвіцька, І.О. Сурікова, Н.Б. Гавриш // Соціальна фармація в охороні здоров'я. – 2015. – № 1. – С. 45-52.

19.2. Допоміжна

1. Котвіцька А.А. Ретроспективний огляд формування моральних принципів медичної та фармацевтичної етики / А.А. Котвіцька, Н.В. Чмихало // Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. 27-28 берез. 2014 р., м. Харків. – Х. : Вид-во НФаУ. – 2014. – С. 101-103.

2. Носик О.М. Вплив корпоративної культури на ефективність функціонування підприємства / О.М. Носик, Г.Д. Буніна // Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку : матеріали доп. IV наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 3 листоп. 2015 р. – Х. – 2015. – С. 22-23.

3. Належні практики у фармації: практикум для студ. вищих мед. навч. закладів / Гудзь Н. І., Калинюк Т. Г., Білоус С. Б., Сметаніна К. І. ; за ред. Т. Г. Калинюка. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 368 с.

19.3. Інформаційні ресурси

1. Електронна освітня платформа БДМУ – <https://eosvita.bsmu.edu.ua/>
2. Сервер дистанційного навчання БДМУ - <http://moodle.bsmu.edu.ua/>
3. ЕНК “Фармацевтичні аспекти нутриціології” на moodle.bsmu.edu.ua

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Захарчук Олександр Іванович – завідувач кафедри фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії, д.мед.н., професор